

Otwartość w Bibliotece Głównej UG

W dniach 26–28 października br. w Bibliotece Głównej UG odbył się Open Access Week – Międzynarodowy Tydzień Otwartego Dostępu. W ramach obchodów tego wydarzenia zorganizowane zostały m.in. warsztaty dotyczące otwierania oraz bezpieczeństwa danych badawczych. W ich trakcie pracownicy biblioteki pokazali, w jaki sposób idee otwartej nauki są wcielane w życie na Uniwersytecie Gdańskim

Fot. archiwum BUG

Na warsztatach „Otwieranie danych badawczych” można było dowiedzieć się m.in., jakie są szanse i zagrożenia związane z udostępnianiem danych, a także poznać dobre praktyki zarządzania danymi badawczymi

Fot. archiwum BUG

W społeczności akademickiej pozostają nieco w cieniu, ich praca jest przeważnie niedostrzegana, a mimo to – bardzo ważna. O znaczeniu pracy bibliotekarzy oraz o tym, jak niewiele ma ona wspólnego ze stereotypowym jej postrzeganiem, mogliśmy się przekonać podczas obchodów Open Access Week zorganizowanych przez Sekcję Zarządzania Danymi Badawczymi w Bibliotece Głównej UG.

Przez pierwsze dwa dni uczestnicy Open Access Week zdobywali wiedzę w czasie warsztatów. 26 października były to warsztaty poświęcone otwieraniu danych badawczych, a dzień później – bezpieczeństwu danych. Trzeci dzień natomiast obfitował w prelekcje, dzięki którym uczestnicy spotkania mogli przekonać się, że biblioteka to nie tylko książki, ale również bogate zasoby otwartej

nauki udostępniane i widoczne dzięki pracy bibliotekarzy.

Podczas prelekcji zaprezentowane zostały zbiory Open Access oraz usługi oparte na otwartej nauce oferowane w naszej bibliotece, takie jak Repozytorium w Bazie Wiedzy, Platforma Czasopism Uniwersyteckich czy Pomorska Biblioteka Cyfrowa. Można było dowiedzieć się również, czym są programy publikowania otwartego oraz gdzie można uzyskać wsparcie w zakresie zarządzania danymi badawczymi.

Jako pierwsza wystąpiła Agnieszka Kranich-Lamczyk z Sekcji Zarządzania Danymi Badawczymi i Otwartej Nauki, która tak scharakteryzowała swoje wystąpienie na temat platformy Uniwersyteckie Czasopisma Naukowe: – Zależało mi, aby pokazać różne wymiary otwartości na Uniwersytecie Gdańskim w oparciu o Politykę otwartego dostępu. Open Access na naszej uczelni to nie tylko Repozytorium UG oraz platforma Uni-

wersyteckie Czasopisma Naukowe, ale także otwarte dane badawcze jako najnowsza płaszczyzna otwartości, która umożliwiła badaczom szybszą i sprawniejszą pracę dzięki udostępnianiu danych uzyskanych w trakcie procesu badawczego. Starłam się przybliżyć też kwestie związane z licencjami Creative Commons oraz wyjaśnić, dlaczego są one tak powszechnie stosowane. Wreszcie przedstawiłam różne możliwości, które daje platforma Uniwersyteckie Czasopisma Naukowe, oferująca przyjazną przestrzeń dla czasopism wydawanych na naszej uczelni w taki sposób, aby mogły one być bardziej widoczne, częściej cytowane oraz spełniać wymagania stawiane nie tylko przez ministerstwo, ale też przez bazy danych, takie jak Scopus czy Web of Science, do których nasze periodyki coraz częściej są zgłaszane.

Następnie głos zabrała Alicja Tuchacz-Kurdziel z Oddziału Biblio-

Warsztaty, które odbyły się w drugim dniu Open Access Week, były idealnym połączeniem edukacji ze świetną zabawą. Pomogły bowiem zdobyć rzetelną wiedzę na temat bezpieczeństwa danych podczas gry w grę planszową

Fot. archiwum BUG

grafii i Bibliometrii, której prelekcja dotyczyła Repozytorium Uniwersytetu Gdańskiego. Prelegentka przybliżyła specyfikę i funkcjonalności bazy, ze szczególnym uwzględnieniem sposobów realizacji i przestrzegania zasad Polityki otwartego dostępu. Uczestnicy konferencji mieli okazję zapoznania się z głównymi zadaniami działu, do których należą m.in. tworzenie nowych opisów publikacji w Bazie Wiedzy oraz prowadzenie uczelnianego repozytorium, a także przygotowywanie raportów cytowań na życzenie pracowników. Prelegentka odwołała się do kluczowych uchwał i regulaminów, na których opierają się pracownicy Oddziału Bibliografii i Bibliometrii, czyli do *Uchwały nr 22/22 Senatu Uniwersytetu Gdańskiego z dnia 28 kwietnia 2022 roku w sprawie Polityki otwartego dostępu w Uniwersytecie Gdańskim* czy *Regulaminu Repozytorium Uniwersytetu Gdańskiego*. W ramach powyższych przepisów prelegentka omówiła założenia uchwał i regulaminów

oraz sposoby ich przestrzegania i realizacji. Na zakończenie zaprezentowała wszystkie sposoby deponowania prac w repozytorium uczelnianym, akcentując przy tym możliwości autodeponowania. Ponadto ukazała też korzyści płynące z publikowania w otwartym dostępie oraz rolę Bazy Wiedzy i Repozytorium UG w realizacji otwartego dostępu za pośrednictwem tzw. drogi zielonej.

Z kolei Urszula Kulczycka z Oddziału Informatyzacji poświęciła swoją prelekcję zarządzaniu i udostępnianiu baz danych o programach otwartego publikowania. – *Pracownicy naukowcy UG mogą korzystać z programów publikowania otwartego w ramach licencji krajowych Elsevier i Springer oraz w ramach licencji konsorcyjnych CUP, IOP, Emerald i ACS. Niektóre z tych programów są limitowane, inne nie, część z nich zwalnia autorów z opłaty za publikowanie w całości, inne dają zniżkę. W niektórych przypadkach wydawcy oferują retroaktywację*

do modelu otwartego – dla artykułów opublikowanych w modelu subskrypcyjnym w danym roku kalendarzowym przed uruchomieniem programu. Każdy z tych programów rządzi się swoimi prawami, dlatego zanim autorzy zdecydują się na skorzystanie z któregoś z nich, warto wcześniej skonsultować się z mną – mówiła.

Następnym prelegentem był Marcin Leszczyński z Oddziału Digitalizacji Zbiorów, który opowiedział o Pomorskiej Bibliotece Cyfrowej współtworzonej przez bibliotekarzy z tego oddziału. Jego prezentacja dotyczyła funkcjonowania Pomorskiej Biblioteki Cyfrowej, która udostępnia w wersji cyfrowej tradycyjne zasoby bibliotek. Zakres zdigitalizowanych publikacji obejmuje książki, czasopisma, gazety, mapy, zdjęcia. Z tych multimedialnych zbiorów można korzystać z dowolnego komputera z dostępem do Internetu, bez konieczności odwiedzania instytucji mających je w swoich zasobach.

Ostatniego dnia można było wysłuchać prelekcji na temat otwartych zasobów Biblioteki Uniwersytetu Gdańskiego, prowadzonych przez pracowników BUG

Fot. archiwum BUG

Po Marcinie Leszczyńskim głos zabrała Agnieszka Wasilewska z Sekcji Zarządzania Danymi Badawczymi i Otwartej Nauki. Jej prelekcja dotyczyła otwierania danych badawczych: – *Otwieranie danych badawczych pozwala na szybszy rozwój nauki, nauka wychodzi z zamkniętych gmachów uniwersyteckich, przyczynia się do rozwoju gospodarczego. Dzięki otwartym danym redukuje się koszty badań, ponieważ można wykorzystać powtórnie dane, które już istnieją. Istotną kwestią jest odpowiednie zarządzanie danymi, zanim będą udostępnione, tak aby można je było odnaleźć i były zrozumiałe zarówno dla ludzi, jak i dla algorytmów wyszukiwawczych. Osobą, która wspomaga, nadzoruje, a bardzo często prowadzi proces zarządzania danymi badawczymi w całym cyklu życia danych, to znaczy od procesu planowania, wytworzenia czy zbierania danych, poprzez przetwarzanie, analizę, udostępnianie, przecho-*

wywanie i ponowne wykorzystanie, jest Data Steward. W naszej Sekcji Zarządzania Danymi Badawczymi i Otwartej Nauki naukowcy mogą liczyć na pomoc nie tylko przy pisaniu planu zarządzania danymi, ale także w procesie zarządzania danymi. Aktualnie pracujemy również nad uruchomieniem instytucjonalnego repozytorium danych badawczych, które będzie częścią Bazy Wiedzy, tak więc już niedługo nasi naukowcy będą mogli deponować dane badawcze w Bazie Wiedzy.

Ostatnim prelegentem był Zbigniew Ruszczyk z Sekcji Zarządzania Danymi Badawczymi i Otwartej Nauki. W prezentacji zatytułowanej „Bezpieczeństwo danych badawczych” przedstawił on najpierw przykłady znaczących incydentów naruszenia bezpieczeństwa, które w ostatnich miesiącach miały miejsce na świecie, a następnie zaprezentował cykl życia danych badawczych jako punkt wyjścia do identyfikacji

ryzyk związanych z ich bezpieczeństwem. Prelegent omówił również zagrożenia dla danych badawczych i dostępne metody zabezpieczania się przed nimi. Na koniec wskazał, od czego należy zacząć myślenie w kontekście bezpieczeństwa danych badawczych.

Biblioteka Uniwersytetu Gdańskiego stara się wychodzić naprzeciw potrzebom i oczekiwaniom współczesnego odbiorcy, dlatego bibliotekarze zaangażowani w organizację Open Access Week chcieli pokazać i przybliżyć potencjalnym użytkownikom ofertę Biblioteki UG w zakresie otwartej nauki, mając nadzieję, że dzięki takim wydarzeniom idee otwartej nauki dotrą do szerszego grona odbiorców, a korzystanie z całego wachlarza usług oferowanych w tym zakresie przez Bibliotekę Główną UG stanie się łatwiejsze.

BUG